

Inbreng schriftelijk overleg: Voorontwerp Nota Ruimte - 12 september 2024

De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie is op hoofdlijnen goed te spreken over het voorontwerp Nota Ruimte, waarvoor u tot 12 september uw inbreng op het verslag kunt leveren. De Nota vormt een goede balans tussen ruimtelijke claims als wonen, landbouw, natuur, water en de energietransitie. Terecht is de beweging naar een klimaatneutrale en circulaire samenleving als hoofdrichting aangemerkt. We vragen u deze Nota en de voorgestelde ruimtelijke keuzes zoveel mogelijk intact te houden. Zo loopt de energietransitie geen onnodige vertraging op en kunnen we ons land optimaal inrichten om snel onafhankelijker te worden van geïmporteerde fossiele energie.

Cruciaal: erkenning van beweging naar een klimaatneutrale en circulaire samenleving

Het is voor de voortgang van de energietransitie van groot belang dat de Nota Ruimte de beweging naar een klimaatneutrale en circulaire samenleving als prioriteit aanmerkt. Daarmee wordt erkend dat het energiesysteem structurerend is bij te maken keuzes. Het is belangrijk te beseffen dat duurzame energiewinning met veel opwek in eigen land meer ruimte vraagt dan een fossiel systeem met veel import. Waar energie vroeger vooral van onder de grond kwam, is het nieuwe systeem (naast ondergronds) voor een groter deel ook bovengronds zichtbaar. Dat geldt ook voor het uitgebreidere transportnetwerk. Batterijen, elektrolyzers, geothermie-installaties, transformatiehuisjes, windmolens: het vraagt allemaal ruimte. En je ziet er wat van.

Kwantificeer de opgave en de ruimteclaim voor opwek na 2030

Het huidige kabinet bevestigt in haar hoofdlijnakkoord de klimaatdoelen. Logischerwijs blijft de lijn van het [Nationaal Plan Energiesysteem \(NPE\)](#) daarmee intact. In de Nota wordt terecht geconstateerd dat het (...) “van belang is dat ook na 2030 de opschaling van productie van CO₂-vrije energie op land doorgaat”. Daarbij valt op dat de ambities waarmee gerekend wordt in het NPE niet expliciet vermeld worden. Het NPE gaat uit van een stevige doorgroei: In 2050 zou de opwek van wind op land moeten verdubbelen ten opzichte van 2030 en van zon verdrievoudigen. Het zou goed zijn deze ambities in de Nota Ruimte mee te nemen, alsook een reëel beeld van het bijbehorend ruimtebeslag. Dat scheidt duidelijkheid naar burgers en decentrale overheden.

Neem de sectorale programma's voor energie als basis voor structurerende keuzes op dat gebied en leg geen nieuwe (ruimtelijke) beperkingen op

In de Nota wordt het Programma Energiehoofdstructuur (PEH) genoemd als uitgangspunt. Hoewel links en rechts soms wel vermeld, zou het voor de hand liggen ook andere programma's rond energie expliciet als uitgangspunt te benoemen, zoals het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (MIEK), het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN), het Nationaal Programma Regionale Energiestrategieën (NPRES), de Cluster Energiestrategieën (CES), het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (NPVI) en het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE). Uitgangspunt zou moeten zijn dat er geen nieuwe, vertragende (ruimtelijke) belemmeringen worden opgeworpen voor keuzes die al zijn gemaakt in deze programma's. De energietransitie is al 'work in progress', er is geen tijd voor het heroverwegen van al gemaakte keuzes.

In dat verband maken wij ons enige zorgen over deze zin over wind op zee: "Een nadere afweging lijkt nodig onder andere in relatie tot andere vormen van energieopwekking, natuur, scheepvaart, voedselproductie, zandwinning en visserij". Wind op zee is hét werkpaard van de energietransitie. Bij een nadere afweging zou het dictum van de breed aangenomen [motie Erkens c.s.](#) moeten gelden. Daarin wordt de regering verzocht om in voorbereiding op het regeerprogramma vast te beginnen met het inzichtelijk maken van hoe meer rekening gehouden wordt met de ruimte voor verschillende soorten visserij in balans met andere spelers op de Noordzee, **waarbij de wind-op-zeeambities doorgang kunnen vinden.**

Maak in de opzet en de uitvoering van de Nota Ruimte werk van kortere doorlooptijden voor ruimtelijke procedures en neem hierover een paragraaf in de nota op

Het vraagt aanvullende maatregelen en snelle besluitvorming om de nationale klimaatdoelen te kunnen halen. Uit een [studie van CE-Delft](#) uit 2021 blijkt dat de realisatie (dus van initiatief tot en met bouw) van grote projecten in de energietransitie vaak acht à tien jaar duurt. Deze doorlooptijd moet drastisch worden ingekort om de klimaatdoelen van 2030 te kunnen halen. De EU vraagt de lidstaten het [RepowerEU](#)-plan, de RED III en haar [noodverordening](#) aan te grijpen om, waar mogelijk, werkt te maken van de versnelde inzet van hernieuwbare energie om de doorlooptijden van vergunningsprocedures voor energietransitieprojecten te verkorten. De [Net-Zero Industry Act](#) bevat een aantal nuttige rechtstreeks werkende bepalingen.

Een klimaatcoalitie van bedrijven en de NVDE wil snellere besluitvorming, een andere werkwijze en een [actieagenda](#) voor kortere doorlooptijden voor ruimtelijke procedures, want 2030 is eigenlijk al volgend jaar. Maak daarom in de opzet en de uitvoering van de Nota Ruimte werk hiervan en neem een paragraaf op in de nota over dit thema.

Defensie: Creatieve planvorming nodig voor efficiënt ruimtegebruik

In de Nota Ruimte worden de ruimteclaims van Defensie belicht. Laagvlieggebieden, munitieopslag, oefenterreinen en landingsplaatsen voor helikopters zijn geen ‘match made in heaven’ met de energietransitie. Tegelijkertijd zijn er met creatieve planvorming ook koppelkansen mogelijk die de belangen van Defensie en de energietransitie kunnen verenigen. Houd daarbij deze principes aan, die in een [zienswijze](#) van NedZero nader zijn uitgewerkt:

- Koppelkans 1: Defensie ‘huist in’ bij bestaande energie-infrastructuur
- Koppelkans 2: Defensie ontwerpt nieuwe energie-infrastructuur mee bij het innemen van nieuwe ruimte
- Ordenend principe 1: Coördinatie met andere ministeries en hun ruimtelijke plannen
- Ordenend principe 2: Defensie doet een ultieme poging om zoveel mogelijk zoekgebieden voor energieopwekking te ontzien, en neemt het opwekpotentieel van een specifiek zoekgebied nadrukkelijk mee in de belangenafweging.

Naast ruimtelijke- ook emissie- en infrastructurele reserveringen nodig

Het is positief dat het voorontwerp de ruimtelijke reserveringen voor CO₂-vrije elektriciteitsproductie (Barro) behoudt ter zekerstelling van CO₂-vrije flexibele opwek en de leveringszekerheid. Daarbij zij erop gewezen dat voor een mogelijke investering enkel een ruimtelijke reservering alleen niet voldoende is; ook moet er voldoende emissie-ruimte naar lucht en water vergund kunnen worden alsook tijdig ruimte op de stroom- en gas/H₂-netten aanwezig zijn. De NVDE roept op om ook naar deze noodzakelijke emissie- en infrastructuurreserveringen te kijken en deze te borgen.

De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) maakt zich sterk voor een energievoorziening die volledig is gebaseerd op hernieuwbare energie door het bundelen van krachten uit de gehele sector. De aangesloten bedrijven zijn actief in hernieuwbare elektriciteit, warmte en gassen en in duurzame mobiliteit, de gebouwde omgeving en de industrie. De activiteiten voor duurzame energie bij 1.600 aangesloten bedrijven vertegenwoordigen nu al een omzet van ruim € 43 miljard en bijna 200.000 werknemers in Nederland.